

LEHOTA NA DOPLNENIE PODANIA (ODVOLANIA)

Na zachovanie procesnej lehoty nie je potrebné, aby bolo písomné podanie v určenej lehote doručené súdu. Stačí, ak je ešte v lehote odovzdané orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť. Uvedenú 3-dňovú lehotu na vykonanie písomného úkonu (odvolania) bolo teda možné splniť aj tak, že v posledný deň lehoty bolo toto písomné podanie odovzdané orgánu, ktorý mal povinnosť ho doručiť príslušnému súdu, čiže pošte (držiteľovi poštovej licencie).

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 106/2016 z 18. mája 2016)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. mája 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka (sudca spravodajca), sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka predbežne prerokoval sťažnosť L., zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 237/2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci vedenej pod sp. zn. 10 Sžo 237/2015 porušené boli.

2. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky prikazuje, aby o podanom odvolaní L. proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 S 225/2013-87 z 20. februára 2015 v spojení s opravným uznesením z 29. júna 2015 konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný L. uhradiť trovy konania v sume 355,73 € na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovy do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. októbra 2015 doručená sťažnosť L. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžo 237/2015, ktorý sa odmietol zaoberať jeho odvolaním proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 20. februára 2015 s odôvodnením, že lehotu na doplnenie telefaxom včas podaného odvolania nepovažoval za procesnoprávnu, ale hmotnoprávnu lehotu, takže na podanie, ktoré v tejto 3-dňovej lehote nebolo doručené súdu, neprihliadol. Okrem vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľ navrhol prikázať

najvyššiemu súdu konať a rozhodnúť o podanom odvolaní, priznať finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € a trovy konania v sume 355,73 €.

2. Sťažovateľ tento postup najvyššieho súdu považoval za svojvoľný, ktorý nemá oporu ani v zákone, ani v judikatúre, a teda porušujúci jeho právo na spravodlivý proces. Dodal, že zasielanie podania telefaxom je štandardnou praxou, ktorá je bežne všetkými článkami súdnej sústavy akceptovaná a len v tomto jedinom prípade nebolo s ohľadom na § 42 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) na toto podanie prihliadnuté. Sťažovateľ poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené pod č. 5/2005 a č. 18/2008 Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ako aj na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 445/2013, podľa ktorých trojdňová lehota na doplnenie podania urobeného elektronickými prostriedkami je lehotou procesnou, a nie hmotnoprávnou.

3. Predsedníčka najvyššieho súdu vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedla: *„Podanie urobené telefaxom, ktoré obsahuje návrh vo veci samej, má sledované procesné účinky len vtedy, ak bolo v lehote troch dní doplnené predložením jeho originálu. Doplnenie je účastník povinný v stanovenej lehote urobiť bez zvláštnej výzvy súdu, ak tak neurobí, súd postupuje tak, akoby takéto podanie vôbec nebolo urobené. Ak teda účastník podá odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa včas telefaxom, no originál telefaxového podania predloží súdu až po uplynutí trojdňovej lehoty, nemožno na podanie urobené telefaxom prihliadať. Odvolanie by bolo podané včas iba v prípade, ak by originál telefaxu bol predložený v dobe, keď odvolacia lehota ešte plynula, čo však neplatí v predmetnom konaní.*

Napadnuté rozhodnutie krajského súdu bolo žalobcovi doručené dňa 11.03.2015. Proti uzneseniu podal žalobca odvolanie prostredníctvom telefaxu. Odvolanie žalobcu bolo súdu prvého stupňa doručené dňa 26.03.2015, t. j. v posledný deň odvolacej lehoty. Žalobca bol v zmysle § 42 ods. 1 O. s. p. povinný toto podanie urobené vo forme telefaxu doplniť do troch dní (do 29.03.2015). Odvolanie žalobcu bolo doplnené až dňa 31.03.2015, t. j. zjavne oneskorene. Uvedená trojdňová lehota je lehotou hmotnoprávnou, a teda na podanie, ktoré nebolo v tejto lehote doplnené (nestačí, aby sa originál podania v lehote podal na poštovú prepravu, ale originál podania sa musí v stanovenej lehote reálne nachádzať na súde), súd neprihliadal.“ Zároveň navrhla, aby ústavná sťažnosť *„ako nedôvodná bola odmietnutá“*, a súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

Rovnako sa vyjadril aj sťažovateľ.

4. Ústavný súd sa najskôr musel vysporiadať s otázkou aktívnej legitímácie sťažovateľa na podanie sťažnosti a jej prípustnosti. Podľa § 49 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť môže podať fyzická osoba alebo právnická osoba podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa porušili jej základné práva alebo slobody, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

5. Sťažovateľ namietal chybný postup najvyššieho súdu spočívajúci v tom, že neprijal a neprejednal jeho písomné podanie, ktorým v lehote 3 dní doplnil včas podané odvolanie formou telefaxu. Z pohľadu znenia relevantných ustanovení nemožno v danom prípade hovoriť o rozhodnutí (najvyšší súd vôbec nerozhodoval v zmysle procesných predpisov, hoci rozhodovať mal), ale ide o iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci; z tejto fakticity musí potom vyplývať, že dôsledkom takého zásahu orgánu verejnej moci nevyplývajúcejmu z príslušného rozhodnutia nemožno čeliť inak, než len ústavnou sťažnosťou, prípadne nálezom ústavného súdu obsahujúcim zákaz takého

zásahu. Táto podmienka však nie je splnená tam, kde je sťažovateľovi k dispozícii obrana daná celým právnym poriadkom. Vzhľadom na to, že sťažovateľovi nesvedčí žiaden právny prostriedok, ktorým by sa mohol takej nečinnosti najvyššieho súdu úspešne brániť, treba sťažnosť považovať za jediný prípustný prostriedok na nápravu pochybenia či skôr svojvôle najvyššieho súdu.

6. Ústavný súd rovnako ako v mnohých predchádzajúcich rozhodnutiach konštatuje, že jednou z funkcií ústavy, osobitne ústavnej úpravy základných práv a slobôd, je jej „prežarovanie“ celým právnym poriadkom. Zmysel ústavy spočíva nielen v úprave základných práv a slobôd, ale aj ako inštitucionálneho mechanizmu a procesu utvárania legitímnych rozhodnutí štátu (resp. orgánov verejnej moci a v jej rámci súdov) nielen v priamej záväznosti ústavy a v jej postavení bezprostredného prameňa práva, ale aj v nevyhnutnosti súdov interpretovať a aplikovať právo pohľadom ochrany základných práv a slobôd. V posudzovanej veci to znamenalo povinnosť najvyššieho súdu interpretovať procesné ustanovenie a princípy v prvom rade z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavne garantovaných základných práv a slobôd. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach vždy vyvodzuje, že sa riadi princípom materiálnej spravodlivosti, v danom prípade reprezentovanom čl. 1 ústavy.

7. Ústavný súd sa v prvom rade zaoberal otázkou, či postup najvyššieho súdu v prejednávanej veci bol či nebol v súlade s právom na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keď tento súd na písomné podanie podané na poštovú prepravu v 3-dňovej lehote od podania telefaxom príslušnému súdu vôbec neprihliadol a vec bez rozhodnutia vrátil súdu prvého stupňa.

8. Z hľadiska civilného súdneho konania ide teda o problematiku ustanovenia § 42 ods. 1 OSP, podľa ktorého podanie možno urobiť písomne, ústne do zápisnice, elektronickými prostriedkami podpísané zaručeným elektronickým podpisom podľa osobitného zákona, telegraficky alebo telefaxom. Podanie obsahujúce návrh vo veci samej, ktoré bolo urobené telegraficky, treba doplniť písomne alebo ústne do zápisnice najneskôr do 3 dní; podanie urobené telefaxom treba doplniť najneskôr do 3 dní predložením jeho originálu. Na podania, ktoré neboli v tejto lehote doplnené, sa neprihliada.

9. Podľa doterajšej právnej teórie (Winterová, A. a kol.: Civilní právo procesní. 3. aktualizované a doplnené vydání. Praha : Linde, 2004. s. 201n a s. 440n) a praxe (porov. rozhodnutia č. 5/2005 a č. 18/2008 Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky či nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 445/2013 a ďalšie) lehoty podľa OSP – tzv. procesné lehoty – sú lehotami na vykonanie určitého procesného úkonu, t. j. úkonu urobeného vo vzťahu k súdu v rámci už začatého súdneho konania. O procesných lehotách nemožno hovoriť iba vtedy, ak je nimi vymedzený časový úsek pre právny úkon, ktorý sa samotného súdneho konania bezprostredne nedotýka (vtedy ide o tzv. hmotnoprávne lehoty).

10. Na zachovanie procesnej lehoty nie je potrebné, aby bolo písomné podanie v určenej lehote doručené súdu. Stačí, ak je ešte v lehote odovzdané orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť. Hovorí tak aj už uvádzaná judikatúra, ktorá je v tomto smere vzáčne jednotná a najvyšší súd ju mal z dôvodov rešpektovania princípov právnej istoty, predvídateľnosti práva, ochrany oprávnenej dôvery v právo a princípu formálnej spravodlivosti (rovnosti) bezpodmienečne rešpektovať. Ustálenú judikatúru súdov a v nej obsiahnutú interpretáciu treba považovať za zákon v materiálnom zmysle a za súčasť príslušnej právnej normy. Priorita hodnoty stálosti judikatúry, ktorú možno prelomiť iba za podmienok splnenia procedurálnych

a materiálnych podmienok, je charakterizovaná ako podstatná náležitosť demokratického a právneho štátu.

11. Uvedenú 3-dňovú lehotu na vykonanie písomného úkonu (odvolania) bolo teda možné splniť aj tak, že v posledný deň lehoty bolo toto písomné podanie odovzdané orgánu, ktorý mal povinnosť ju doručiť príslušnému súdu, čiže pošte (držiteľovi poštovej licencie).

12. V danej veci sťažovateľ v posledný deň odvolacej lehoty podal odvolanie formou telefaxu, pričom jeho originál odovzdal na poštovú prepravu v zákonom ustanovenej 3-dňovej lehote. Ak najvyšší súd na toto originálne podanie neprihliadol preto, že nedošlo v lehote 3 dní na súd, postupoval nesprávne a odňal týmto postupom sťažovateľovi právo na súdnu ochranu a spravodlivý proces (odmietnutie spravodlivosti – *denegatio iustitiae*) garantované čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru; postup najvyššieho súdu bol tak vyhodnotený ústavným súdom z pohľadu práva na spravodlivý proces ako svojvoľný, a teda neakceptovateľný. Jeho dogma o bezvýznamnosti už uvedenej judikatúry už má rysy jurisdikčnej ľubovôle narušajúcej rámec ústavného štátu.

13. Na základe uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru, že postupom najvyššieho súdu bolo zasiahnuté do ústavou zaručeného práva na spravodlivý proces, a preto sťažnosti sťažovateľa vyhovel, pričom najvyššiemu súdu súčasne prikázal, aby konal a rozhodoval o jeho odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa [čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 1 a 3 písm. d) zákona o ústavnom súde].

14. Povinnosťou najvyššieho súdu bude odstrániť vytýkané nedostatky a rešpektovať relevantné ústavné princípy vyplývajúce z čl. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru pre konanie a rozhodovanie o odvolaní sťažovateľa v predmetnej veci.

15. Vzhľadom na závažnosť porušenia ústavných práv sťažovateľa mu ústavný súd priznal uplatnenú náhradu trov konania v sume 355,73 € – odmena za dva úkony právnych služieb – ktorú mu zaplatí najvyšší súd v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právnej zástupkyne (§ 36 ods. 2 a § 31a zákona o ústavnom súde a § 149 OSP).

16. Vzhľadom na to, že po rozhodnutí ústavného súdu by sa mal nastoliť stav obnovenia porušeného práva, ústavný súd nepriznal sťažovateľovi žiadané finančné zadost'účinenie; preto v tejto časti jeho sťažnosti nevyhovel. To však neznamená, že ak najvyšší súd urýchlene neodstráni uvedený protiústavný stav, že sa sťažovateľ nebude môcť opätovne obrátiť na ústavný súd so sťažnosťou, ktorej súčasťou bude aj žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia.